УДК 811.111–26’373.43
DOI https://doi.org/10.26661/2414-9594-2020-2-11

РОЗМОВНЕ МОВЛЕННЯ В АМЕРИКАНСЬКОМУ «УНІВЕРСИТЕТСЬКОМУ» РОМАНІ XXI СТ.

Клименко О. Л.
кандидат філологічних наук, професор,
професор кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови
Запорізький національний університет
вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, Україна
orcid.org/0000-0003-3081-6556
olga.klymenko.zp@gmail.com

Ключові слова: *розмовне мовлення, сленг, табу, евфемізм, університетський роман.*

Статтю присвячено дослідженню особливостей функціонування нестандартної лексики англійської мови в розмовному мовленні американського «університетського» роману XXI ст. Розмовне мовлення в епоху постмодернізму відрізняється певними стилістичними ознаками та має додаткові фонові конотації, часто стає джерелом словотворчості, задовольняючи естетичні, номінативні та прагматичні потреби авторів художніх творів. Риси розмовного мовлення на лексичному рівні виявляються у використанні певних груп нестандартної лексики, що залежно від рівня стилістичної зниженості мають відповідні словникові позначки ‘slang’, ‘informal’, ‘vulgar’, ‘taboo’. Серед нестандартних одиниць можна виділити: сленгізми з демінутивними суфіксами, котрі мають переважно негативне значення; лайливі сленгові слова; сленгізми, які несуть емоційно-оцінне навантаження; сленгізми, що є евфемістичними найменуваннями певних понять, табуйований сленг, який має експресивно-емоційний заряд. Сленгізми з емоційно-оцінною конотацією можуть звучати глумливо, вживатися іронічно, зневажливо, використовуються для негативної або позитивної характеристики персонажів, місця, ситуації, події. Використання табуйованої лексики всередині соціально-закритої мовної групи університетського кампусу підтверджує солідарність членів цієї групи, є показником соціальної дистанції, вживається для протиставлення літературній мові дорослих. Вульгаризми використовуються як вигуки, що виражають недовіру або здивування, вживаються у разі переляку, хвилювання, гострого переживання невдачі. Усі нестандартні одиниці підпорядковуються граматичним правилам, утворюються за продуктивними словотворчими моделями, значно модернізують художній текст і розширюють функції переносно-метафоричної лексики як засобу стилетворення, виконуючи концептуальну або оцінну функції.

COLLOQUIAL SPEECH IN AMERICAN ENGLISH "CAMPUS" NOVEL OF XXI CENTURY

Klymenko O. L.
Candidate of Philological Sciences, Professor,
Professor at the Department of English Translation
Zaporizhzhia National University
Zhukovskoho str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine
orcid.org/0000-0003-3081-6556
olga.klymenko.zp@gmail.com

Key words: *colloquial speech, slang, taboo, euphemism, campus novel.*

The article focuses on complex study of non-standard vocabulary used in the colloquial speech of the American English campus novel of XX century. Linguistic status of non-standard language units is determined by their speech character. Non-standard lexis is created in colloquial speech as a result of the linguistic norms violating by different social groups and therefore have a unique character of a particular language system. The study proves that non-standard language units in colloquial speech are used as material for creative activity and individual word-formation. The origin and functioning of such words in postmodernism fiction, particularly in the American English campus novel, are stipulated by communicative needs: nominative and pragmatic, the latter being the dominant one. Non-standard language units, marked in the dictionaries according to their stylistic coloring as informal, slang, vulgar, taboo, are analyzed in structural and functional aspects. The research distinguishes the main functions of non-standard language units and determines their role in the structural and conceptual system of the American English campus novel. Non-standard vocabulary helps in realization of the author's intention aimed at exercising colloquial speech influence on the reader to satisfy certain stylistic and aesthetic purposes. Slang words with emotional and evaluative connotation are used ironically or mockingly in order to give certain characteristic of a person, place or situation. Taboo-words used in socially limited group of University professors or students confirm in-group solidarity of its members, prove social distance and demonstrate opposition to standard language. Vulgar words are used as exclamations to show distrust or astonishment, fright or failure. All non-standard units obey grammar rules and follow word-formation models. They modernize the literary text, performing evaluative as well as conceptual functions and expand the functions of metaphorical words as means of styling.

Мовні процеси кінця XX – початку XXI ст. характеризуються посиленням ролі неформальних елементів у мовленні. Це проявляється не лише у тотальній «нестандартизації» розмовної мови, орієнтації «на розмовність» і тенденції до «демократизації» літературної норми [1, с. 311], а й у проникненні сленгу до інших стилістичних рівнів. Сленгізми не тільки становлять більшість у «неофіційному мовленні» США [2, с. VI], а і з'являються в художньому мовленні та дедалі частіше вживаються у прямій або відтвореній мові як «маркери зниженої тональності» [3, с. 10]. Образність та експресивність сприяють їх широкому використанню у сучасній художній літературі та популяризації серед читачів.

Американська художня проза XXI ст. відрізняється надзвичайною різнобарвністю і багатогранністю. Вплив нових літературних течій, бурхливий розвиток електронних засобів комунікації, зростання популярності масової культури сприяли поширенню розмовного мовлення спочатку на телебаченні, а потім і в художній прозі. Характерним явищем епохи постмодернізму з її розмитими межами між художньою теорією та практикою, філософією і літературою став «університетський роман», що зображує побут, звичаї, спосіб життя типових студентів і викладачів, цінності академічного середовища, ставить на обговорення насущні моральні та соціальні проблеми.

Нестандартна лексика лежить в основі розмовного мовлення головних персонажів «університетського» роману. Нестандартні лексичні одиниці, використані авторами, створюють справжню систему спілкування американських студентів і викладачів. Розмовне мовлення відрізняється певними стилістичними ознаками та має додаткові фонові конотації, часто стає джерелом словотворчості, задовольняючи естетичні потреби авторів художніх творів. І не завжди впровадження нестандартної лексики до тканини художнього тексту обмежується вживанням сленгізмів і вульгаризмів для відображення місцевого життя та побуту студентів і викладачів. Інколи згідно з авторською інтенцією ця лексика використовується як матеріал для створення індивідуальних авторських інновацій. Коли нестандартні одиниці інтегруються автором до художньої системи твору для створення певного стилістичного ефекту, постає проблема їхньої ідентифікації у тексті й адекватної інтерпретації.

Мета статті полягає у комплексному аналізі особливостей функціонування нестандартної лексики в розмовному мовленні американського «університетського» роману XXI ст. Матеріалом дослідження стали художні твори B. Applebaum, D. Pittman [4], C. Hill [5], F. Prose [6], P. Roth [7], M.K. Shanley and J. Johnston [8], Urban Griot [9].

У художніх творах XXI ст. риси розмовного мовлення на лексичному рівні виявляються у використанні автором і персонажами певних груп лексики, що в англо-американській традиції іменуються терміном «сленг» і залежно від рівня стилістичної зниженості мають відповідні словникові позначки *'slang', 'informal', 'vulgar', 'taboo'*. Тому нестандартні лексичні одиниці розмовного мовлення у проаналізованих романах ми умовно розподілили на відповідні групи.

Слова із демінутивними суфіксами, значення яких містять емоційно-оцінний компонент, мають переважно позитивне, рідше негативне значення. Іменники-демінутиви із суфіксами *'-ie', '-y', '-er* у персонажному мовленні можуть звучати глумливо, наприклад: *I hate* ***flippys****, even though they're so in right now* [5, с. 198]. *− Where did you get that hat? − It was* ***freebie.*** *The record store is giving them away when you sign up for the mailing list* [5, с. 198]. *− Has anyone seen my* ***hoodie****?* [5, с. 170]. *−I can't find him. Where is he? – Try the* ***biffy*** [6, с. 232]. *− I hate guys calling me a* ***hottie****!* [8, с. 116]. *− We were having a great time at a* ***tellie****, but suddenly the lights went off* [8, с. 196].

Іменник *floozie* («a girlfriend or boyfriend») може вживатися:

– іронічно, коли йдеться про студента, який просто розповідає про свою подружку, наприклад: *I hate hanging out with him when he is with his* ***floozie****, he always ignores me*. [5, с. 84];

– зневажливо, коли дівчина характеризується як легковажна жінка та порівнюється з повією, наприклад:*"Get out", Coleman said, "I don't want to see you,* ***floozie****"* [9, с. 239].

Суфікс *'-er'* як і *'-ie','-y'* є продуктивним для утворення сленгізмів, які використовуються переважно в авторському мовленні:

– для негативної характеристики персонажів, наприклад: *I didn't want to be a* ***party-pooper****, so I went there as a Ninja* [4, с. 42]. *He's become a* ***joneser*** *since he started going out with that girl who deals* [5, с. 82]. *She looked like a* ***hooker*** *− CFM boots, mini and bright makeup* [7, с. 210]. *He had nothing left to do but to sink his* ***choppers*** *into the man's hand and everyone heard a bloodcurdling scream* [7, с. 51]. *Jane was a jersey chaser and didn't miss any match* [9, с. 55];

– для опису негативного ситуації, наприклад: *It was a* ***bummer*** *when her friend didn't show up and we had to walk home 5 miles* [9, с. 88].

Рідко трапляються приклади позитивної характеристики: *That stuff is* ***killer*** [5, с. 51] (сленгізм *killer* має значення «good, great, appealing»).

Сленгізми з емоційно-оцінною конотацією використовуються:

– для позитивної характеристики персонажів, місця, ситуації, наприклад: *Tim was the best* ***wingman*** *in college. He could have earned a lot of money if he just wanted*. [5, с.20] *(wingman* «a friend who helps you meet a hottie by enterntaining other friends in the party»). *− Ay, look, Pete, after dinner I'm gon' come to your* ***crib*** *so we can study together, 'cause you need help,* ***cuz****. Now it's getting late, so let's roll out to get some* ***grub***? [5, с. 50] *(grub* «food»; *crib* «a place where someone lives, usually a house or an apartment»; *cuz* «a friend»).

– для опису негативної ситуації або події: *The date was 9/9/99… it was the third day of the* ***hell week*** *and I had to yell "Pigs" at the top of my lungs when the cops went by* [9, с. 74] *(hell week* «greek term for the most grueling week before initiation when pledgeship increases in intensity») *... but the absolute worst feeling was having to go back later that day to get my bag. It was my first* ***walk of shame*** [8, с. 66] (walk of shame «refers to a female walking home the morning after a night of drinking and sex, usually from the person's house she slept with»).

Студентське співтовариство університету є «величезною колонією ексцентриків», де нормою є відхилення від норми, тому окремо ми виділили групу слів, які можна об'єднати під епіграфом, узятим із одного з романів: *Nobody at this university is normal* [6, с. 277]. Вони звучать глумливо й переважно досить добродушно, незважаючи на негативний емоційно-оцінний компонент, закладений у їхньому значенні. Серед них виділяємо:

– іменники з негативним емоційно-оцінним компонент ‘*stupid*’, що зневажливо характеризують однолітків, чиї якості не відповідають «високим студентським стандартам», таким як слабкість (як фізична, так і душевна), недотепність, невміння спілкуватися й заявити про себе, наприклад: *McFly* «person with no intelligence»: *“You **McFly**, get lost”* [9, с. 67]; *bozo* “idiot”: *Some **bozo** locked me up in the bathroom and I missed my bus home* [9, с. 221]; *bagger* **“**clumsy person, stupid person, jerk, ugly person”: *You **bagger**. I can’t believe you tripped and fell in fron of the whole class* [6, с. 30]; *beau* **–** “stupid person”, clumsy person: *“Ay, beau, shut your trap*!” [5, с. 208]; *mental giant* “unintelligent person”: *He locked the keys in his car. **Mental giant!*** [6, с. 51]; *doofus* “stupid person”: *“Oh my God, I’m such a doofus! I can’t believe I just spilled all over you!”* [5, с. 224]; *chump* “a foolish person”: *“Yeah,well y’all chumps down here, man. I mean, something is going wrong with you’all in this city”, Bruce said* [5, с. 150];

– іменники та прикметники з негативним емоційно-оцінним компонентом ‘*mad’, ‘strange’,* наприклад: *psycho* «strange or weird person»: *The guy in my history class was a real **psycho**. He closed his eyes and mediated through every lecture* [6, с.34]; *kinky* «bizzare looking»: *I happily stood on the bank porch with these guys, taking a couple of hits and laughing about the **kinkies** inside* [6, с. 142]; *weenie* «fool, wimp»: *That’s the second time this weenie ran into me today* [5, с. 15];

– дієслова, що несуть яскраве емоційне навантаження, наприклад: *marinate* «to sit around waiting for something to happen»: *Friday night we **marinated** at Justin’s apartment until we found a good party to go to* [6, с. 112]; *pack up* “shut up or leave”: *“So, you met a few white chicks, hunh, Troy?” Simon asked, smiling. – “**Pack up**, Simon”* [5, с. 108]; *tear* «leave quickly»: *Are you ready? Let’s **tear*** [5, с. 90].

Використання табуйованої лексики всередині соціально-закритої мовної групи, якою є університетський кампус, підтверджує солідарність членів цієї групи, є показником соціальної дистанції, вживається для протиставлення літературній мові дорослих. Наприклад, слово *coon* «black person» належить до соціального табу. Не бажаючи псувати стосунки, персонаж кривить душею, замінюючи грубу презирливу назву чорношкірого на евфемістичну: *Knock off this preaching, huh? I mean if I’d said this guy was short or fat, you wouldn’t have given me any heat. When I refer to someone as a **coon**, it’s just a friendly way of typing him, a shorthand adjective* [5, с. 79].

Лексема *‘shit*’ має декілька образних та ідіоматичних значень, що варіюються за силою виразності від образи та брутальності до вираження інтимності та солідарності. Слово ‘*shit*’ може звучати і як образа (invective), і як лайка (swearing), якщо вимовляється з достатньою емоційною силою. Таке вживання дуже часто трапляється в розмовному мовленні у моменти сильної емоційної напруги або переживань (страху, невпевності в собі, фрустрації, повної розгубленості). Наприклад, *‘shit*’ вживається у разі крайнього переляку, хвилювання, гострого переживання невдачі: ***Shit**, I thought, he can kill himself for all I care* [9, с. 317]. *He took a breath, said inwardly, ‘**Oh shit**,’ and walked on stage, his eyes fixed on the floor* [6, с. 47]. ***Shit,** thought Jason as he hung up, **bursting with frustration*** [5, с. 91]. *To which, having reached the end of his rhetorical tether, Danny could but answer with **a near–involuntary, ‘Shit**.’* [7, с. 108].

Слова *‘shit’*, *‘horseshit’, ‘bullshit’* використовуються як вигуки, що виражають недовіру, подив, і як іменники у значенні «nonsense, lies, deception, exaggeration». Вираз *‘No shit’* означає «no fooling; You amaze me!», однак лише *‘bullshit’* виступає найменуванням риторично оформленого й «витонченого» обману, наприклад: *Dickie was dispatched to tap politely on Rossi’s portal and respectfully request that Danny **‘quit playing that shit’*** [4, с. 10]. ***‘No shit**,’ said Troy. ‘That’s amazing in this day and age’* [5, с. 146]. *‘Yeah,’ Wig quickly agreed. ‘Right on the target.”To which Jason replied, ‘**Horseshit**’* [7, с. 67]. *…he spends the wee small hours mixing **in an appropriate quantity of bullshit...*** [9, с. 35].

До табуйованої лексики можна віднести розмовний фразеологізм *to throw the bull* «to talk nonsense, to have a meaningless pretentious talk, to make an illogical, nonsensical statement». Іменник *‘bull’* уживається й у розмовному виразі *to shoot the bull* «to have an informal, not very serious conversation»: *The program Troy selected was a preppie’s dream. First, Soc. Rel.1, because the name − Social relations − was itself an invitation **to throw the bull*** [5, с. 10].

Слова-табу підпорядковуються граматичним правилам. Для утворення нових слів з основою *shit* використовуються:

– зменшувальний суфікс *-y*, що надає слову зневажливого значення й негативної емоційно-інтелектуальної оцінної конотації, наприклад, *shitty* «inferior or contemptible; inept or insignificant, unpleasant, nasty»: *I embarrassed him. As he started to examine it, I explained that it was a former possession of mine. Now I felt **shitty** for mentioning it.* [9, с. 246];

– суфікс *-less*, що у значенні «without, not having», наприклад, прислівник *shitless* трапляється у виразі *to be scared shitless: Someone called the campus cops, but when they arrived **they too were scared shitless**.* [6, с. 50].

Відповідно до теорії одного з героїв роману ступінь амбіційності американця залежить від

того, наскільки давно його предки ступили на землю Америки. Описуючи старання, з яким навчається один із його товаришів – виходець зі скромної емігрантської сім'ї, він використовує вираз *to have a bullet up one's ass,* який у контексті роману означає вищий ступінь цілеспрямованості та маніакальну завзятість, наприклад: *In fact I'm working up a theory, that Americans are driven by ambition in direct proportion to how recently they've set their foot on these shores. − I mean, I once thought* ***Lambros had a bullet up his ass*** [7, с. 140].

У складі складних іменників, прикметників і дієслів компонент *-ass* використовується як підсилювач значення оказіонального утворення. Іменники з компонентом *ass* у своєму контекстуальному лексичному значенні мають яскраво виражений емоційно-оцінний компонент:

– позитивна оцінка підтверджує групову солідарність, наприклад: *Tod raised his glass and spoke a tribute appropriate for such gathering of jocks. "To our beloved new leader Jason Gilbert, ace racket-man and* ***incomparable ass-man"*** [6, с. 33]. Ефект доброзичливого жартування підсилюється за рахунок співзвуччя *ace* «a very skilled person» і *ass*.

– негативну оцінка, ворожість слугує для утворення інвективи, наприклад: *Danny was stung. Why was this* ***sarcastic Crimson smart-ass*** *trying to make herself look good at his expense?* [6, с. 88].

У складі прикметників слово *ass* знаходиться у постпозиції, наприклад:

She got ***a fat-ass*** *nose, − Troy told him* [5, с. 168]. *− She got, like, light eyes and shit, and a* ***tough-ass*** *body, −Scooter told him* [5, с. 164]. *− Oh, we forgot to tell you, cuz. Juice got sent up the Mills, − Scooter said. – For what? – Well, you know had a* ***long-ass*** *record already* [5, с. 63]. *− Ta hell with that, man. I'm not leaving with nothing. But* ***this rotten-ass*** *ball is a piece of shit compared to mine. I'll steal a better one tomorrow* [5, с. 80]. *− Yo, Troy, you ain't no joke, homes! You really do give a* ***bumpin'-ass*** *haircut, − James said, looking into the mirror* [5, с. 92].

Сленгізм *asshole* «a fool, someone whose behaviour, opinion, etc. is not highly regarded» вживається як дуже образлива груба лайка стосовно іншої людини та як самозневажлива характеристика внаслідок своєї нерозумної або недальновидної поведінки, наприклад: *– Hey, Wexler, – he said uneasily, – if I go to this thing, will I look like* ***a total asshole?*** *– From that I understand you disapprove of the match.– You might say so, – he commented gritting his teeth. – On what grounds? – Newall inquired. – On the grounds that Cushing is closest thing to a* ***total asshole*** *that I've ever encountered. We were sitting their in Howard Johnson's when this sergeant happened to pass by. And,* ***asshole*** *that I am, I waved to him to come to join us.* [6, с. 99].

У наведеному прикладі емоційна напруга підкреслюється підсилювачем *total*. Сполучення *total* і двох інших підсилювачів (*closest thing* і *I've ever encountered*) створює максимальний ефект переоцінки. Емоційна насиченість сленгізма підкреслюється інверсією.

Фразове дієслово *'to piss off'* у значенні «to make smb. angry», як і інші сленгізми-табу, має яскраве емоційне забарвлення. Прийняття сленгового найменування підтверджує групову солідарність. Відмова від прийнятого у групі означає розрив із нею, наприклад: *Hey, Gilbert, you seemed* ***pissed off****. − I am, − Jason replied laconically and accelerated* [5, с. 242].

Дистанціюючись від товаришів, котрі образили його, персонаж вдається до прохолодної недооцінки, прийому, прямо протилежному за своєю комунікативною спрямованістю емоційному й експресивному сленгу, наприклад: *The guy's our friend.* ***Don't piss him off*** *more than he is. −* ***I'm not pissed off****, − Jason said in a quiet fury. −Let's just say I'm uncomfortably enlightened* [5, с. 102].

Роздратування і злість студента виражаються в табуйованому жесті *'to give smb the finger'* у заченні «to display the middle finger upright as a sign of derision», наприклад: *You won't believe this, but he just stood out there and* ***gave us all the finger****. And on Monday we were doing so damn many push-ups we were almost living on the ground. … That's why* ***he was so pissed off****... He thought that we were mocking him.* [9, с. 82].

Отже, нестандартну лексику у досліджених нами художніх текстах можна умовно розділити на такі групи: сленгізми з демінутивними суфіксами, що мають переважно негативне значення; лайливі сленгові слова; сленгізми, які несуть яскраве емоційне навантаження; сленгізми, що є евфемістичними найменуваннями певних понять, табуйований сленг, який несе яскравий емоційний заряд. Усі нестандартні одиниці підпорядковуються граматичним правилам, утворюються за продуктивними словотворчими моделями, значно модернізують художній текст і розширюють функції переносно-метафоричної лексики як засобу стилетворення, виконуючи оцінну або концептуальну функцію.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зацний Ю.А. Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу. Львів : ПАІС, 2006. 228 с.
2. Spears R. Dictionary of American Slang. Lincolnwood : National Textbook Company, 1991. 528 p
3. Швейцер А.Д. Американский вариант английского языка: Пути формирования и современный статус. *Вопросы языкознания*. 1995. № 6. С. 3–16.

4. Applebaum B., Pittman D. Class Dismissed 75 Outrageous Mind-Expanding College Exploits. New York, Villard, 2006. 202 p.
5. Hill C. Virtual Morality. New York, Pushcart, 2000. 325 p.
6. Prose F. Blue Angel. Perennial, 2000. 314 p.
7. Roth P. The Human Stain. Vintage International, 2000. 361 p.
8. Shanley M.K. and Johnston J. Survival Secrets of College Students. Barron's, 2007. 262 p.
9. Urban Griot (Omar Tyree) College Boy. Simon and Schuster Paperbacks, 2003. 372 p.

REFERENCES

1. Zatsnyi Yu.A. (2006) Suchasnyi anglomovnyi svit i zbagachennia slovnykovogo skladu. Lviv : PAIS. 228 p.
2. Spears R. (1991) Dictionary of American Slang. Lincolnwood : National Textbook Company. 528 p.
3. Shveytser A.D. (1995) Amerikanskiy variant angliyskogo iazyka: puti formirovaniia I sovremenyi status. Voprosy iazykoznaniia. № 6. P. 3–16.
4. Applebaum B., Pittman D. (2006) Class Dismissed 75 Outrageous Mind-Expanding College Exploits. New York, Villard, 202 p.
5. Hill C. (2000) Virtual Morality. New York, Pushcart. 325 p.
6. Prose F. (2000) Blue Angel. Perennial. 314 p.
7. Roth P. (2000) The Human Stain. Vintage International. 361p.
8. Shanley M.K. and Johnston J. (2007) Survival Secrets of College Students. Barron's. 262 p.
9. Urban Griot (Omar Tyree) (2003) College Boy. Simon and Schuster Paperbacks. 372 p.